

Mats Lundahl:

Utveckling och ekonomi i tredje världen

Utvecklingsekonomi är en tillämpad del av nationalekonomin, som i princip spänner över ämnets alla delar. Det som definierar ämnet är att den ekonomiska analysen tillämpas på länder med en institutionell struktur som i vissa avseenden är annorlunda än den i i-länderna. Ämnet är dessutom ungt, varför det inte är så förvånande att det inte finns något etablerat och dominerande paradig. Under senare år har man dock kunnat iaktta en ökad konsensus bland utvecklingsekonomer om hur utvecklingsproblem bör analyseras. Grovt kan man säga att denna består i att man håller fast vid att grundläggande ekonomiska begrepp är användbara för analys även i u-länderna, men att man samtidigt gör betydande ansträngningar för att med hjälp av dessa begrepp på ett realistiskt sätt modellera den institutionella strukturen i u-länderna.

I *Utveckling och ekonomi i tredje världen* (Dialogos, Lund, 1987) diskuteras i de två inledande kapitlen i vilken utsträckning den utvecklingsekonomiska forskningen bör vara tvärvetenskaplig till sin karaktär, samt vilken roll nationalekonomisk teori bör spela. Lundahl företräder här i stort sett den ovan refererade synen, dvs ett fasthållande vid traditionell ekonomisk teori men samtidigt en öppenhet för att i analysen integrera insikter från andra discipliner.

Därefter diskuteras i ett par kapitel

sparandets och kapitalbildningens roll i utvecklingen, varvid det påpekas att utvecklingsekonomer med tiden har fått en mera nyanserad syn på dessa frågor. Kapitalbildningen är långt ifrån den enda faktor som bestämmer den ekonomiska utvecklingen, kanske inte ens den viktigaste. Detta diskuteras också i ett kapitel som behandlar den tekniska utvecklingens betydelse. Lundahl kritiserar de analyser som gjorts med hjälp av den så kallade tillväxtbokföringsansatsen. Enligt dessa finns en mycket stor oförklarad residual efter att man har tagit hänsyn till kapitalbildningens och arbetskraftstillväxtens effekt på den ekonomiska tillväxten. De metodologiska svårigheterna i dessa analyser är dock mycket stora och Lundahl finner resultaten dubiösa. Det återstår mycket att göra innan vi får en god förståelse av den tekniska utvecklingens betydelse för den ekonomiska utvecklingen.

En grupp uppsatser behandlar jordbrukssektorns problem. Här diskuteras olika typer av dualistiska ekonomiska modeller från Lewis och framåt, dualismen inom jordbruket och olika typer av marknadsimperfectioner samt jordbrukssektorns allmänna roll i den ekonomiska utvecklingen. Vidare diskuteras vad som krävs i form av ekonomisk politik för att sektorn skall kunna utvecklas. I ett kapitel diskuteras Tanzania. Lundahl menar att den där förda ekonomiska politiken varit ett allvarligt hinder för utvecklingen inom jordbrukssektorn. I den följande delen diskuteras de utrikeshandelsstrategier som u-länderna följt, dvs i första hand importsubstitutionsstrategin. De negativa effekterna av denna är väl kända och diskuteras på ett överskådligt sätt. Det framhålls att den mera exportorienterade politik som vissa länder valt varit mera framgångsrik. Chiles utrikeshandelsstrategi mellan 1850 och 1950 analyseras utförligt i ett intressant kapitel.

Sista delen av boken behandlar ekonomiska system. Först diskuteras på ett principiellt plan vilka egenskaper de bör ha för att länderna skall utvecklas positivt. Därefter diskuteras utvecklingsproblemet i ett socialistiskt land, Tanzania, och ett (ärke)kapitalistiskt, Chile. Det påpe-

kas att flera u-länder kan betecknas som plundrarstater, dvs stater där syftet med den ekonomiska politiken inte i första hand är utveckling för de breda massorna utan att berika den styrande klicken. Uppenbarligen är staten i dessa fall snarare ett utvecklingshinder än ett instrument för utveckling.

De i boken samlade uppsatserna ger tillsammans en god översikt över de problem som u-länderna står inför och vad den utvecklingsekonomiska forskningen kan bidra med i form av analys och förståelse. Naturligtvis kan inte en uppsatssamling täcka in alla utvecklingsproblem, men de flesta av de aspekter som är väsentliga berörs åtminstone någonstans i boken. Ekonomisk-politiska frågeställningar fokuseras, vilket gör att boken borde intressera en vid läsekrets. Den kan även användas som introduktion till utvecklingsekonomi på akademisk nivå.

Docent *ARNE BIGSTEN*
Nationalekonomiska institutionen
Handelshögskolan i Göteborg